ეროვნული ბიბლიოთეკა

იმერეთი

ფ ა ს ი:
წლიურათ . . . . 7 მანეთი
ნახევარი წლით . . . . . 4 მანეთი
თვიურათ . . . . 3 აბაზი
ცალკე ნუმრის ერთი შაური.
წლიური ხელის მომწერლებს გაზეთის ფასი შეუძლიათ ნაწილნაწილათ გადაიხადონ: ხელის მოწერის დროს 3 მანეთი დანარჩენი კიდევ ნაწილნაწილათ. საზღვარგარეთ წლიურათ 14 მან., ნახევარი წლით 8 მან., თვიურათ 6 აბაზი.

№ 57
წელიწადი მეორე
1913
პარასკევი 17 მაისი

მისამართი: Кутаисъ, редакцiя газ. „И М Е Р Е Т И".

ყოველდღიური გაზეთი

ტელეფონი № 149.

ელექტროობისა და ჭურჭლეულობის მაღაზია ქ. ქუთაისში.

ფ. ს. ფილიპოვისა.

ალექსანდრეს ქუჩაზე,

გაიხსნა სპეციალური განყოფილება ელექტრონის მოსაწყობი მასალების და არმატურებისა, რაც ყოველთვის უმაღლესი ხარისხის მოგვეპოვება ცნობილი ფირმებისაგან. აგრეთვე ვკისრულობ ... ავეჯით და ელექტრონის გასანათებელი მავთულების მოწყობას; ყოველთვის მოგვეპოვება მსურველთათვის სპეციალისტი მონტიორები, ჩვენი მასალების ხარისხის სიკეთეს ჩვენ ვკისრულობთ, ფასები ყოველი კონკურენციის გარეშე.

პატივის ცემით ფ. ს. ფილიპოვი.

მიიღება ხელის მოწერა 1913 წლისთვის ყოველდღიურ გაზეთზე

წელიწადი მეორე

1913

იმერეთი

გაზეთის ფასი:

ერთი წლით . . .	7	მანეთი.
ნახევარი წლით . .	4	მანეთი,
ერთი თვით . . .	3	აბაზი.
და ცალკე ნომერის . .	1	შაური,

სამგლოვიარო განცხადების თითო დაბეჭდვა—სამ მანეთად.

განცხადების ფასი: პირველ გვერდზე პეტიტის ანგარიშით სტრიქონი ღირს 3 შაურათ მეოთხეზე—ორ შაურათ, შიგნით გვერდზე მორიგობით. შრომის მაძებართა განცხადება—ნახევარ ფასათ.

გაზეთის დასაკვეთი ფასი და აგრეთვე სხვა ანგარიშებიც უსათუოდ ამ მისამართით უნდა გამოიგზავნოს: Кутаисъ. редакцiя газеты „ИМЕРЕТИ" Василiю М. Челидзе.

სხვანაირათ გამოგზავნილ ფულს რედაქცია ვერ მიიღებს.

რედაქტორ-გამომცემელი გ. ჭელიძე.

ქუთაისი.

პაევზე დამყარებული ამხანაგობა

კირაკოზოვი და ბ. გ. ოგანოვი.

გაზაფხულისა.

და ზაფხულის სეზონი

ტრიკო, კასტორი, დიოგონალი, ჩესუნჩა, რაგოჟი, ტილო, პარუსინა, ბატისტა, კისეია, შემიზი, ჩითი.

პოპლინი, მესალინი, ქივრონი, ლიბერტი, ლევანტინი, სტოლსაფრები, „პოკრივალო", პირსახოცი, ხელსახოცები, მადაპალამი, ლანკორტი.

— რუსეთ-ჩინეთი მონგოლეთის ავტონომიის საკითხში შეთანხმდენ.

— ესად-ფაშა ამ მოკლე დროში ალბანელ გამოჩენილ პირთა კრებას მოიწვევს.

— ცნობა, სერბია-საბერძნეთის კავშირის შესახებ მართალი გამოდგა.

— ბალკანეთის ომი წითელი ჯვრის საზოგადოებას მილიონი მანეთი დაუჯდა.

— პეტერბურგის ქალთა უმაღლეს კურსებზე 1913—14 სამოსწავლო წელს ებრაელ ქალებს არ მიიღებენ.

— ცნობილი რუსი მწერალი ლეონიდ ანდრეევი სატახტო გაზეთების ცნობით მძიმე ავათ გამხდარა.

— სევასტოპოლში დააპატიმრეს ვინმე გომი; ფიქრობენ ის იაპონიიდან გამოგზავნილი ჯაშუშიაო.

— პეტერბუგში ვაჭარ-მრეწველთა წარმომადგენლების კრება გაიხსნა.

— პეტერბურგში ხმა გავრცელდა-პროფესორი პეტრაჟიცკს დეკანათ არ დაამტკიცებენო.

დიდი მთავრის ნიკოლოზ მიხეილის ძის სახელის თამბაქოს ქარხანა.

ნ. ს. ბოზარჯიანცის

ფ-სა. თფილისში.

რომ დავაკმაყოფილოთ მოთხოვნილება ჩვენი თამბაქოს მომხმარებელთა, რომელთა რიცხვი თან და თან მატულობს, ჩვენ რამდენიმე ახალი მანქანა შევიძინეთ.

ამ ჟამათ დიდი გასავალი აქვს ყოველდღიურათ: „**სიმპატია**" და „მე-8 №" 10 ცალი 6 კაპ. გადის 500,000 ც. „**დრუჟბა**" და „**ტოვარიშჩ**" 20 ცალი 1 შ.—700,000„ ც. მარტივი და იაფი გასახვევი ხელს გვაძლევს, რომ საუკეთესო ღირსების საქონელი მივაწოდოთ. ფირმის პაპიროსები ყველგან იყიდება, უფთხილდით უსირცხვილო სიყალბეს. ფირმა არსებობს 1859 წლიდან.

„ოქროს ვერძი"

ყოველკვირეული სალიტერატურო და მხატვრული ჟურნალი „ოქროს ვერძი" გამოვა კვირას 17 მაისს.

ჟურნალში მონაწილეობას ღებულობენ ყველა ჩვენი გამოჩენილი თანამედროვე მწერლები.

მიიღება ხელისმოწერა შემდეგ ფასებით:

1 წ.	6 თ.	3 თ.	1 თ.	საზღვარგარეთ
5 მ.	3 მ.	1 15	10 შ.	ერთი ორათ.

ცალკე № 2 შაურათ.

მისამართი:

...თაისი კაზაკოვის ქ. სახ. იაშვილისა.

რედაქტორ-გამომცემელი ბ. ჯაიანი.

ფარნა ბეჟანის ძე გაბუნია

ქუთაისი

მაქვს პატივი ვაცნობო პატივცემულ საზოგადოებას, რომ მე საპარტიო საწყობი ფართლეულობისა და რეზინის კალოშებისა

გადავიტანე

საკუთარ სახლში, ვორონცოვის ქუჩაზე, წმ. ნინოს ქალთა სასწავლებლის პირდაპირ.

მიღებულია დიდ მალი საქონელი, ისყიდება პარტიით და წვრილათ.

პატივისცემით: **ფარნა ბ. გაბუნია.**

დ ე ვ ნ ა.

ერთი ცუდი ზნე სჭირს ზოგიერთს ქართველ სტუდენტს.

ამოიჩემებს ვისმე, შეიძულებს და დაუწყებს დევნას ყოველივე საშვალებით.

ყოველსავე საზიზღარ ჭორს დაიჯერებს და ფარხმალათ იხმარს ამოჩემებული ამხანაგის მიწასთან გასასწორებლათ.

აკაკი ამბობს თავის თავგადასავალში, ამხანაგებმა სტუდენტობის დროს ჯაშუშობა დამწამესო!

მახსოვს, კიევში აუტყდენ ერთხელ ერთს ამხანაგს: შულერათ გამოაცხადეს და კიდევ ათასი სხვა ბრალიც მოახვიეს თავზე. შეიქნა ერთი ვაი უშველებელი, შესდგა საამხანაგო სამართალი, რომელიც გაჭიანურდა ორ წელს, შუა გაიყო წრე, რომლის ორი ნაწილი ერთმანეთს გადაეკიდა, სულიერათ დაიტანჯენ, როგორც ბრალდებული, აგრეთვე ბრალმდებელნი, მოსამართლენი და სხვა ამხანაგები.

და ორი წელიწადი დაიკარგა უსარგებლოთ.

ახლა ხარკოვში ასტეხიან ალექსანდრე წერეთელს.

სდევნიან თურმე, მაგრამ არც მდევნელთ იციან და არც ალექსანდრე წერეთელმა, რატომ და რისთვის.

ენერგიის სხვა სისტემით დამუშავების გამო

იყიდება

ხელსაყრელი პირობებით კარგად შენახული და საღი:

1) ორი წყლის ამოსაქაჩი ქვაბი ზომით თითო 40 კვად მეტრი, რომლის სარქველი ხურდება. ქვაბები გაკეთებულია „ვ. ფიცნერისა და კ. გამპერის" სააქციონერო საზოგადოების ქარხანაში,

2) ორთქლის მანქანა გერმანული ქარხნის „Kieler Maschinengabrik" რომელიც ღერბზე გადაბმულია ტოკის დინამო მანქანით 220 ვოლტსა და 100 ამპ.

მსურველთ შეუძლიათ მიმართონ: ჭიათურაში, შავიქვის მრეწველთა საბჭოს.

დ ღ ი უ რ ი.

— ცნობა—იტალიასა და საბერძნეთს ერთმანეთ შორის მოლაპარაკება აქვთო, ტყუილი გამოდგა.

— ხონთქარმა ჰაზი-მუხთარ-ფაშას სამინისტრო კაბინეტის შედგენა დაავალა. ზავის ჩამოგდებამდი ფაშამ ამ დავალების ასრულებაზე უარი სთქვა.

— ბალკანეთის მოკავშირე სახელმწიფოთა წარმომადგენლებმა ლონდონში გრეი ინახულეს.

— გრეიმ ზავის შესახებ ოსმალეთს და მოკავშირე სახელმწიფოებს განცხადება წარუდგინა. ნაზიმფაშამ გრეის უპასუხა: ჩვენი წარმომადგენლიები მზათ არიან სამშვიდობო ხელშეკრულობის ქაღალდს დღესვე მოაწერონ ხელიო.

— პორტას პასუხმა, სომხეთში რეფორმების განხორციელების შესახებ, სომეხთა პატრიარქი ვერ დააკმაყოფილა.

— სირიაში არეულობაა; რამდენიმე კაცი მოკლეს.

მახაჟით სამკურნალო კაბინეტი

მ. გალანჩივაძისა.

...ნავ მასაჟით, სააქიმო ვარჯიშობით, ...ვემ შესაშხაპუნებელი წამლით და ... სახეზე: მუწუკებს, ნაოჭებს, ...ფლს, მეტ სიწითლეს, ნაყვავილებსა ...სახის ყოველგვარ ავათმყოფობას. ...ოვე უცრი ყვავილსაც. ...ერლის ქუჩა აქიმის ს. ლორთქიფანიძის სახლი.

ექიმი ვ. ი. ფეშინი ქირურგიული და საშარდე სნეულება ...დღე 12—2 და 4—6 საათამდი. ...პიტლის ქ. გვახარიას სახლი.

აქიმი ი. ჩარექოვი

აცხადებს რომ იგი აღარ ასრულებს სასანიტარო აქიმის თანამდებობას, რადგან დაინიშნა ქალაქის ახალი საავათმყოფოს **კანის და ვენერიულის განყოფილების მართველათ.**

აქიმი კ. თ. ტყეშელაშვილი.

ათი აპრილიდან ღებულობს ავათმყოფებს (**შინაგანი, ვენერიული, კანის**) ახალ ბინაზე: ვიტუშინსკის სახლი, აფთიაქის უკან. პუშკინის ქუჩიდან ტელეგრაფის შესახვევში.

ისე გაიმეტეს ეს ნიჭიერი ახალგაზდა, რომ, ასე გასინჯეთ, ჯაშუშათაც კი გამოაცხადეს.

აი, რას ვკითხულობთ გაზ. „თანამედროვე ქვეყანაში“ (იხ. № 1): „ალ. წერეთელზე არც უწინ დადიოდა კარგი ხმები. მას აბრალებდენ და ახლაც აბრალებენ ერთს საზიზღარ საქმეს. ვითომც და მას მოწაფეობის დროს ჯაშუშობა დაეწყოს და ბევრი მოწაფეც იმის გამოისობით დაღუპულიყოს“.

დამახასიათებელია ეს ბრალდება. კაცს საზიზღარს, უშვერს, სამარცხვინო ბრალსა სდებენ, მის პიროვნებას მიწასთან ასწორებენ და ამ საშინელ ბრალდებას კი მარტო ქუჩაში გაგონილ ჭირზე აფუძნებენ!

იმასაც კი არ ამბობს ბ. „როკითელი“, ვისგან გაიგონა ეს ჭორი და ვინ გამორიცხეს, რომ ალ. წერეთელს შესძლებოდა გაემართლებია თავი თვით იმ გამორიცხულთა მოწმობით.

ქუჩაში გავიგონე ჭორი, ასე ამბობენო, სხვა რაღა საბუთი მჭირდება: უფლება მაქვს მეც ავყვე ამ ჭორსა და ჯაშუში ვუწოდო იმას, ვინც შეიქნა ჭორის სხვერპლიო! და ვერა გრძნობს, თვითონ რომ ჯაჯუშზე კიდევ უარეს როლს კისრულობს!

ალექსანდრე წერეთელს ამ საზიზღარ ბრლალდებისაგან თავის მართლება და სამედიატორო სასამართლო არა სჭირდება.

როგორც ვიცით, ამგვარი სასამართლო კიდევაც შემდგარა და ბრალმდებელი საშინლათ გაწბილებული და შერცხვენილი დარჩენილა. და, თუ განჩენი არ გამოცხადებულა, მიზეზი ალ. წერეთელი კი არა, სულ სხვა გარემოება ყოფილა.

სიყმაწვილემ რომ იცოდესო და სიბერეს რომ შეეძლოსო, კაცი ბედნიერი იქნებოდაო, ნათქვამია. და, მე რომ ალ. წერეთლის ალაგას ვიყო, უარს ვიტყოდი გასამართლებაზე.

როდესაც სინიდისი წმინდა გაქვს, რა საჭიროა სამართალი?!

დეე, გიძახონ მეჭორეებმა „ჯაშუში“: პატიოსანი და ჭკვიანები არ დაუჯერებენ და უსინდისოთა და უგუნურთა თანაგრძნობა კი რა საჭიროა?!

დიახ! იმისთანა კაცს, რომელიც ქუჩაში გაგონილ ჭირზე აფუძნებს თავის საზიზღარ ბრალდებას, სწორეთ არ გავყვებოდი სამართალში!

მაგრამ ის კი სამწუხარო და სავალალოა, რომ კაცის პიროვნებას პატივს არა სცემენ და სულ უბრალო მიზეზი კმარა, რომ ფეხით გასთელონ და მიწასთან გაასწორონ!

ეს ამტკიცებს სტუდენტთა ერთი ნაწილის საშინელ ჩამორჩენას!

ახალგაზდებო! დაანებეთ თავი ბრალმდებლის მოვალეობის ტვირთვას და ამხანაგთა დევნას: ცუდ შრომას ცუდი შედეგი მოყვება.

პირიქით, დაცემულის ამაღლებას უნდა ცდილობდეთ, არა თუ ჩირქმოუცხებელის დამცირებასა და დამდაბლებას.

ნუ კარგავთ დროს ერთმანეთის მტრობაში, რომელიც ზიანის მეტს არაფერს მოუტანს თქვენს გონებრივსა და ზნეობრივ განვითარებას.

გაიწმინდეთ გული და აიმაღლეთ გონება!

ისარი.

ახალი ამბავი.

✦ კვირას, 19 მაის ქალაქის თეატრში ქუთაისის მომხმარებელი საზოგადოების „პროგრესის“ წევრთა საგანგებო კრება მოხდება. განსახილველია: ახალი წევრების მიღება, გამგეობის მოხსენება საზოგადოების საქმეთა მოგომარეობაზე, მექანიური ფურნის, საყასბოსა სასადილოს გახსნა, მსჯელობა იქნება აგრეთვე კოოპერატიულ დაწესებულებათა დამოკიდებულებაზე, მოხდება ფინასიური და სავაჭრო კომისიის არჩევა, დამატებითი არჩევანი გამგეობისა და საბჭოს წევრებისა.

✦ 23 მაისიდან ქუთ. ქარ. მსახიობთა ამხანაგობა გამართავს რამდენიმე წარმოდგენას: ქუთაისში, ხონში, აბაშაში, სენაკში, ზუგდიდში, ფოთში, ოჩემჩირეში, სოხუმში, გუდაუთაში. ბათომში, ოზურგეთში, ჩოხატაურში, ლანჩხუთში, ზესტაფონში და ჭიათურაში. ჯერ-ჯერობით დასში მონაწილეობის სურვილი განაცხადეს ქ. ქ. ნ. ჩხეიძის, მ. მდივანის, ან. ჩირგაძის და ო. ღოღობერიძის ასულმა. ბ. ბ. მ. ქორელმა, შ. შარაშიძემ, ა. მურუსიძე, ა. მგალობლიშვილმა, მ. საერელმა, ა. გუგუშვილმა და ვ. ურუშაძემ. რეპერტუარი: „მედეა“ და „ციცინათელა.“ ორივე პიესის თაობაზე რეფერატების კითხვაც მოეწყობა.

✦ როგორც „კავკაზი“ იუწყება, ხარკოვში ქართველ სტუდენტთა კრებაზე 12 ქართველი სტუდენტი დაუპატიმრებიათ მათ შორის ა. წერეთელი.

✦ „სახალხო გაზეთში“ ცნობაა მოთავსებული, რომ ფოთში ინგლისის კონსულზე თავდამსხმელი დააპატიმრესო; ესენი აღმოჩენილან: ქარჩალავა, თავაძე და თოიძე. კონსულზე თავდასხმას შემდეგ, მათ გლეხის ნადირაძის ოჯახი ამოუხოცნიათ. მოუკლავთ თვით ნადირაძე და მისი პატარა ქალ-ვაჟი. ავაზაკები მიქელ-გაბრიელისა და ჩოხატაურის საზოგადოების გლეხებს დაუპატიმრებიათ.

✦ რედაქციამ მიიღო საყმაწვილის „ნაკადული-ს“ მორიგი მე—9 ნუმერი მცირ წლოვანთათვის. ჟურნალში შ. მღვიმელისა, ა. შანშიაშვილის, ლ. ქიაჩელისა და ი. ფერაძის ნაწერებია მოთავსებული.

✦ გაზეთ „ზაკავკ. რეჩ-ის“ ხუთშაბათის ნუმერში დავით ეპისკოპოზის საინტერესო წერილია მოთავსებული ქართულ ეკლესიისა და პირველ დაწყებით შკოლებში პირველ წელსვე რუსული ენის შემოღების შესახებ.

✦ ხუთშაბათს, 23 მაისს ამაღლება დღეს დ. ახალ-სენაკში წ.-კ. გ. შკოლის სასარგებლოთ სეირნობა გაიმართება ლიტერატურულ — მუსიკალურ განყოფილებით.

✦ ძმებს ზუბალაშვილებს თფილისს ბავშთა საავათმყოფოს ასაგებათ კიდევ 3000 მანეთი შეუწირავთ.

✦ კავკასიის აბრეშუმის საწარმავო სადგურთან სოფლის მეურნეთა და სახალხო მასწავლებელისათვის საბრეშუმო კურსები გაიხსნა. სწავლა ერთ თვეს გაგძელდება.

✦ ხმებია — ქუთაის ქართ. დრამატ. საზ. გამგეობა მომავალი სეზონის აღებაზე უარს აცხადებსო. თუ ეს მართალია, მაშინ საჭიროა — რაც შეიძლება მალე შედგეს საზოგადო კრება, რომ საბოლოოთ გადაწყდეს მომავალი სეზონის ბედი, წინააღმდეგ შემთხვევაში, შესაძლებელია, მომავალ სეზონში სასურველი ძალები არ მოხვდეს ქუთაისის დასში, რადგან მათ სხვაგანაც დაიბევებენ.

✦ ბ. ვას. ოთხმეზურისაგან რედაქციამ მიიღო სამგლოვიარო ბარათი ს. დევაბსუში 16 მაისს პეტერბ. უნივ. სტუდენტის ვლად. დათუნაიშვილის გადაცვალების გამო. განსვენებული საიმედო, მეცადინი ახალგაზდა იყო... ულმობელმა სენმა — ჭლექმა უდროოთ მოუღო ბოლო მას და კარგი, საყვარელი ადამიანი მოსტაცა ამხანაგებს.

✦ ხვალ, შაბათს ქუთაისის თეატრში გაიმართება სალიტერატურო — დრამატიული საღამო, რომელშიც მონაწილეობას მიიღებენ ლიტერატორები და მსხიობები. წარმოდგენილი იქნება ვოდევილი, **„მშიერი გიმნაზიელი“**. ჩიტო შარაშიძის ასული წაიკითხავს რეფერატს — **„ქართველი ქალი ახალ ლიტერატურაში.**

✦ ხონში ზაფხულის სეზონი 15 ივნისიდან დაიწყება.

✦ დ. ზესტაფონში მ. წულუკიძემ წაიკითხა ლექცია **ქართულ ლიტერატურაზე**. ხალხი ბლომათ დაესწრო და კმაყოფილი დარჩა.

საგულისხმოთ

განსვენებული დათიკო წულუკიძის დასაფლავების შესახებ არ შემიძლია ქუთაისის ინტელიგენციის გულცივობა არ აღვნიშნო.

ქუთაისის ინტელიგენციამ ვერ გამოიჩინა გულმხურვალე ჭირისუფლობა განსვენებულის დასაფლავებაზე.

ვალდებული კი იყო გულთან ახლოს ეგრძნო თავისი ძვირფასი წევრის დაკარგვა და აღენიშნა, თუ რამდენათ საიმედო და სასარგებლო კაცი იყო განსვენებული დათიკო საზოგადოებისთვის. აქ არ შეუდგები განსვენებულის ცხოვრებისა და ღვაწლის აღწერას, რადგან ჩვენმა ინტელიგენციამ კარგათ იცის განსვენებულის წარსული. მხოლოდ ამას კი ვიტყვი, რომ დათიკოსთანა უანგარო წმინდა და სპეტაკი გრძნობის ადამიანი, საუბედუროთ, ბევრი არ მოიძებნება ჩვენს საზოგადოებაში, იგი ყოველთვის წმინდათ და უანგაროთ ასრულებდა თავის მოვალეობას, გაბედულათ ამბობდა თავის აზრს, მას ვერ აშინებდა შიშშილ-წყურვილი და ყოველთვის ერთს ღმერთს ემსახურებოდა, ყოველი დაჩაგრულის და გაჭირვებულის მომხრე და შემწე იყო. და, მგონია, ინტელიგენცია ვალდებული იყო ხმა ამოეღო და აღენიშნა განსვენებულის ერთგულობა და პატიოსანი სამსახური, ასე ყრუთ არ უნდა მიგვებარებია უნდა მიწისთვის იგი, ვინც ისეთი თფილი გულისა იყო. თუ ვინმე უპატიოსნო საქციელზე ავყვირდებით და ლანძღვა — გინებით გავუმასპინძლდებით, ჩანს პატიოსნება და უანგარობა დასაფასებელი ყოფილა და განსვენებული დათიკოც ამ მხრით აღსანიშნავი პიროვნება იყო.

შეიძლება, ამ ჩემი წერილის წაკითხვის დროს, რომელიმე ინტელიგენტმა წამოიძახოს — რა მოუჩმახავსო, მაგრამ დარწმუნებული ვარ ჭეშმარიტება, მართალი სიტყვა, — ვინც არ უნდა სთქვას იგი, გონიერი ადამიანის თვალში ღირსეულათ დაფასდება...

პეპინია მიქელაძე.

ბუნება.

* *
*

იგი მხატვარი იყო.

ხშირათ ცივს ტილოს აამეტყველებდა. ეს არც არავის აკვირებდა, ხიბლავდა კი ბევრს-

— შეიძლება თქვენი ატელიე დავათვალიეროთ? ნაზათ შეეკითხა ქალი მას და ცალი ფეხი კარებისკენ გადადგა.

— მობრძანდით, მობრძანდით! დიდათ მასიამოვნებთ! ერთმანეთი გაიცნეს.

— რა მშვენიერი სურათია! — წამოიძახა ქალმა, — რა ნაზია, რა მომხიბლავი! [illegible] ფიქრობს, მიჯნურს ელის, მის თვალებში მოუთმენლობა იხატება, მასში რაღაც ღვთიურია...

— დიაღ ღვთიურია, რადგან ელის... იდუმალი კილოთი ჩაილაპარაკა ვაჟმა.

ქალი შინ გაემგზავრა.

* *
*

— ქალბატონო თქვენთან წერილი! კრძალვით მიმართა მსახურმა და ბარათი მიაწოდა.

წაიკითხა:

— პატივცემულო ქალბატონო! მომეცი ნება სასურველი სახით დაგხატოთ. კადნიერებისთვის ნუ განმსჯით და საღამოს [illegible] საათზე ჩემს ატელიეში მობძანდით.

ქალს ბაგეზე წარმტაცმა ღიმილმა გადაკრა, ლოყები შეუწითლდა. ოთახს ყვავილთა საუცხოვო სურნელი მოეფინა... თავდავიწყებული ლოგინზე წამოწვა [illegible] ოცნებით გატაცებულმა მიიძინა.

* *
*

— აღარ ვიცი, ქალბატონო, მადლობა რით გადაგიხადოთ, რომ პატივი მე[illegible]ცით და მობძანდით!

ვაჟს ხელი ქალის ხელისთვის არ განუშორებია, ისე მიიყვანა სავარძელთან.

— ნუ სწუხდებით, მე თვით მსურ[illegible] მეთხოვა თქვენთვის, მაგრამ მოგერიდე[illegible] მიბძანეთ და ყოველივეს ავასრულებ.

ქალმა ტანთ გაიძრო. როდესაც ვაჟ[illegible] ბროლის მკერდი და ვნებით სავსე მა[illegible]რილოს სხეული იხილა, ალტაცებით თვა[illegible]ნი მას მიაპყრო.

— აი, ასე დადექით — და ქალს ოქ[illegible] შეახო ხელი.

ქალს ტანი აუფოროხდა, ვაჟს კი ძა[illegible]ლებში მოწოლილმა ვნების ნაპერწკლებ[illegible] გაუელვა.

— გთხოვთ, ნუ მომერიდებით... [illegible] საჭიროა, მითხარით, იმ სახეს მივიღ[illegible]

— გთხოვთ თავი მაღლა ასწიოთ, [illegible]ლები ძირს დაუშვით, მარცხენა გვერ[illegible] ცოტა მისწიეთ, აი, ასე... და ვეღარ [illegible] ასრულა, ხმა აუკანკალდა...

— რა მოგდით, — ცბიერათ შეეკი[illegible] ქალი, მარჯნის ტუჩები ვაჟისკენ გად[illegible]ხარა და...........

ვაჟი ხატავდა...

* *
*

— აბა მაჩვენეთ ჩემი სურათი, ჩქარ[illegible] თუ ტბის პირას მჯდარ ქალსაც არ სჯ[illegible]

ფონეტიკური ეტიუდები

2. განმარტება ზოგიერთ, „ეტიუდების“ პირველ თავში გამოთქმულ მოსაზრებათა.[1])

რედაქციამ ჩემს წინანდელ „ეტიუდებს“, რამდენიმე საყურადღებო შენიშვნა უძღვნა. ეს შენიშვნები შემავსებითი ხასიათისაა და ეხება, ერთის მხრით, ისეთ ფაქტებს, რომელნიც ავტორს აღუნიშვენვლათ დარჩა, — მეორეს მხრით მსჯელობის ისეთ ადგილებს, რომელნიც, განზრახ, თუ შეუწყნარებელ აჩქარების გამო, მოკლეთ განმარტა ან სრულიად განუმარტავათ (ე. ი. თვის აზრის დაუმტკიცებლათ) მოათავსა (იხ. § 1 ამ „ეტიუდების“). შენიშვნებით აღიძრა რამდენიმე საინტერესო საკითხი ფონეტიკური ხასიათისა, და ერთ შენიშვნაშიც ისეთი ფაქტი იქნა მოყვანილი, რომელიც მაცვლევიებს აზრს განსაზღვრულ ფონეტიკურ მოვლენის ხასიათზე (იხ. § 4 ამ „ეტ—სა“). ყველაფერი ეს მაიძულებს გამოვუშვა „ეტიუდების“ მეორე თავად — წინეთ შემუშავებული გეგმის წინააღმდეგ — ეს „განმარტება ზოგიერთ... მოსაზრებათა“.

§ 1 ხმოვანის ჩართვა მეგრულში თუ ხმოვანის ამოვარდნა ქართულში?

მეგრული ფორმის „ჯოლორი“-ს მიხედვით აღვადგინეთ უფრო არქაიული, ჩვენის აზრით, ფორმა ქართულ „ძალლი“-სა: *ძალალი, — რამაც გამოიწვია რედაქციის შენიშვნა: „შეიძლება, ამგვარი ხმოვანების ჩართვა (полногласіе) მარტოოდენ მეგრულის თვისება იყოს, ადგილობრივ ნიადაგზე აღმოცენებული, როგორც მაგ. თაფლი | თოფური, ქმარი | ქომონჯი, მხარე | მუხური **და სხვ. მრავ.**“ (ხაზი ჩემია). სიფრთხილე, რომელსაც იჩენს ამ საკითხში რედაქცია, დამახასიათებელია წმინდა მეცნიერულ მეთოდისა, რომელიც მოითხოვს, რათა რეალური ფაქტებით დაუმტკიცებელი მოსაზრებანი გადაჭრით კატეგორიულათ და თამამად არ უნდა გამოითქვან... მართლაც, ისეთ პარალელში, როგორც ძაღლი | ჯოლორი, სანამ ქართულ ფორმის-მიერ ხმოვანის დაკარგვის აზრს გამოვსთქვამდეთ, ჯერ უნდა დავამტკიცოთ, რომ თვით მეგრულ ფორმაში ჩვენ ხმოვანის „ჩართვის“ მაგალითს არ ვემოწმებით.

ვეთანხმები-რა პრინციპიალურათ რედაქციის აზრს: რაც შეიძლება მეტი სიფრთხილის საჭიროებას ლინგვისტურ კვლევაძიებაში, — მასთანავე ვაცხადებ, რომ ზემო-აღნიშნული მოსაზრება სრულიად უსაბუთოდ და უსაფუძვლოთ როდი გამომითქვამს. თუმცა არ გვაქვს პირდაპირი ფაქტიური მითითება არქაიულ ფორმაზე *„ძალალი“, სამაგიეროთ გვაქვს მრავალი საშუალება ჩვენი აზრი საერთო, უფრო ფართო გავრცელების მოვლენათა დაკვირვებას დავამყაროთ. სწორეთ ამ საერთო ხასიათის მოსაზრებათაგან გამოდინდა ჩემი შეხედულება კერძო მაგალითზე: ძალლ | ჯოლორი, და როცა მე ქართულ ფორმაში ხმოვანის *„ა“-ნის დაკარგვას ვამოწმებდი, ეს იმას ნიშნავს, რომ მე იმავ აზრის ვიყავი ყველა, საფუძვლის ფორმით თანამოგვარე ქართულ სიტყვების შესახებ, რომელნიც მოყავს რედაქციას თავის შენიშვნაში: თაფლი (მეგრ. თოფური), წაბლი (ჭანური: ჭუბური) და **„სხვ. მრავ.“** [გარდა: ქმარი | ქომონჯისა და მხარე | მუხურისა, რომელთ საფუძვლებს სხვა სახე აქვს[2]), — ამის შესახებ ქვემო]. ეს „მრავალი სხვა“ მაგალითი შეიცავს, სხვათა შორის, იმ კატეგორიას პრალელებისა, რომელთ ქართულ ნახევარს აქვს სახე სიტყვის საფუძველისა (основы) — katl, ხოლო მეგრულ ნახევარს სახე სიტყვის საფუძვლისა — kotol[3]). აი ამ კატეგორიის პარალელები, გარდა ზემო-მოხსენებულ სამისა: 1. ძალლი | ჯოლორი, 2. თაფლი | თოფური, არქაიულად *თოფორი[4]), 3. წაბლი | ჭან. ჭუბური, არქაიულად *ჭობორი[4]), — კიდევ სამი[5]): 4. სახლი | ჭან. ოხორი, არქაიულად *შოხორი[6]), 5. ვაშლი | ჭან. ოშქორი, არქაიული მეგრულ-ჭანური (ტუბალ-კანური *ვოშკორი[7]) და 6. მატლი | მუ (ნ) ტური, არქ. *მოტორი[4])

ვიმეორებ: როცა ქართული „ძალლი“, მეგრულ „ჯოლორი“-ს მიხედვით, შემოკლებულ ფორმად გამოვაცხადე არაქაიულ *ძალალი-სა, მაშინ ვხელმძღვანელობდი უფრო ძირითადი ხასიათის შეხედ[illegible]ბით, რომ საზოგადოთ ქართულ სიტ[illegible]ბის საფუძვლის ფორმა katl (ჩვენს კე[illegible] მაგალითში — „ძალლ“), რომელს მეგრ[illegible]ში უდრის kotol (ჩვენს კერძო მაგალ[illegible]ში — „ჯოლორ“), — ეს ფორმა katl შემ[illegible]ლებული სახეა უფრო სავსე საფუძვ[illegible] *katal (ჩვენს კერძო მაგალითში — *„ძალ[illegible]ალ“), და შემოკლებაც გამოიხატება ხმ[illegible]ვანის *ა-ნის ამოვარდნით მეორე ალ[illegible]ზე (*katal | kat-l), ამ გვარად, პირდა[illegible]რი დამამტკიცებელი ფაქტების უქონ[illegible]ბის-გამო საკითხი ფართო ნიადაგზე გ[illegible] მომაქვს, და გეგმაც ჩემი მსჯელობის [illegible]დეგია:

ჯერ დავრწმუნდეთ, რომ: 1) ხმო[illegible]ნის ამოვარდნა ფრიად ხშირი მოვლ[illegible] ქართულ ენაში და 2) ხმოვანის ჩართ[illegible] ფრიად იშვიათია მეგრულში. ამ საკ[illegible]ხების განხილვა გაგვაცნობს უმთავ[illegible] თვისებას ქართული და მეგრულ ენ[illegible] ფონეტიკისა, და ამით კი მოგვეცემა [illegible]დი შანსი იმის სასარგებლოთ, რომ [illegible]ტის დაახლოვებით ჭეშმარიტებასთან გ[illegible]ცემთ პასუხს ჩვენს კერძო კითხვას შ[illegible]ხებ ფორმათა; katl | kotol.

ა. ხმოვანის ამოვარდნა ქართულში.

ქართულს არამც თუ არ ეუც[illegible] ხმოვანთა ამოვარდნა სიტყვებში, [illegible] ეს მოვლენა, ჩვენის აზრით, თავის [illegible] იაფეტიურ ენათა შედარებით გრამატ[illegible]ში, რომელსაც ამზადებს ნ. მარრი, [illegible] მოცხადებულ იქნება მის ფონეტიკის [illegible] და-ერთ უმთავრეს დამახასიათებელ თ[illegible]ბათ, შედარებით მეგრულ-ჭანურ (ან [illegible] გორც პროფ. მარრი ეძახის — ტუბალ[illegible]

---

1) ამ წერილიდან შემოგვაქვს ერთი პრაქტიკულათ გამოსადეგარი ლინგვისტური ნიშანი — „ვარსკვლავი“ (*); როცა ეს ნიშანი (*) რომელსამე სიტყვას (ან ასოს) წინ უზის, ეს იმას ნიშნავს, რომ ეს სიტყვა (ან ის ბგერა, რომელსაც ასო გამოხატავს) არ დაცულა არც თანამედროვე ცოცხალ კილოკავში და არც რომელსამე უკვე მკვდარ სამწერლო ენაში, ხოლო მას (სიტყვას, ბგერას) აღადგენს იმა თუ ამ მოსაზრებით ლინგვისტური ანალიზი.

2) რაც შეეხება კერძოთ უკანასკნელ მაგალითს (მხარე | მუხური), ჩემთვის არ არის ცხადი თვით ფონეტიკური კანონიერება ამ პარალელისა.

3) სემიტოლოგები ხმარობენ ნიშნებს: katal, qatf, qitai, putal, qutul (მარის ტრანსკრიპციით: katai, katl და სხვა; k—ს ქვემოთ წერტილი უზის, რასაც ჩვენი სტამბა ალბათ ვერ მოაწყობს), რათა გამოხატონ ფონეტიკური შენობა იმა თუ ამ საფუძველისა; მაგალ., kati იმას ნიშნავს, რომ სამთან ხმოვან საფუძველში (трехсогласный корень) იმყოფება ხმოვანი ა, სახელდობრ პირველ (k) და მეორე (t) თანახმოვანთა შვა; ხოლო მეორე და მესამე თანახმოვანთა შორის არავითარი ხმოვანი არ მოიპოება. ამ ფორმულების შემოღება სემიტიურ ენათ-მეცნიერებაში მოთხოვნაა თვით სემიტიურ ენების გრამატიკისა, რომელშიდაც მორფოლოგიური ცვლილებანი უმეტეს წილად გამოიხატებიან სწორეთ ამ ხმოვანთა შეცვლით საფუძველში. რადგან იგივ მოვლენა იაფეტიურ მორფოლოგიის თვისებაც არის, ამიტომ მორფოლოგიურ ცვლილებათა მოკლეთ და სადათ გამომხატველი ფორმულები მარრმაც მიიღო თვის ნაწერებში... მაშ „ძალლ“-ს აქვს ფორმა katl, „ქმარ“-ს ფორმა ktal, „ღვინ“-ოს (საფუძველი: ღვინ) — ktil და მეგრულ „ჯოლორ“-ს — kotol...

4) მეგრულ-ჭანური ო ზოგიერთ შემთხვევაში უ-ნად იქცევა, უფრო ხშირად, — როცა მას წინ ან შემდეგ ბაგის-მიერ ბგერა (ბ, მ, ფ, ვ) უძღვება. მაგრამ უკანასკნელ კანონს (ე. ი. ბაგისმიერის გავლენით ო-ნის უ-ნად გარდაქმნას) აბსოლუტური გავრცელება როდი აქვს მეგრულ-ჭანურში, რაც სჩანს სიტყვებიდან: ქომონჯი და არ *„ქუმუნჯი“, ჭკომუა, თუმცა ზემო-სამეგრელოში ზოგგან ჭკუმუა—საც ამბობენ. ამიტომ საკვირველია, რომ პროფ. ნ. მარრი ამ მოვლენას ასეთი გადაჭრითი ფორმულაში სახავს: „o (u при губномъ)“ ე. ი. „ო (უ ბაგისმიერ ბგერასთან)“-ო, თითქოს ამ კანონს მრავალი გამონაკლისი არ გააჩნდეს (იხ. Н. Морръ, Яфетическое происхожденіе обхазскихъ терминовъ родства, С.-П., 1912, стр. 423.) — ვთხოვ მკითხველს ამ კანონს განსაკუთრებითი ყურადღება მიაქციოს, რადგან იგი ხშირად გვხვდება ჩვენს შემდეგ მსჯელობაშიდაც,

5) პირადათ მე ამ ექვსი მაგალითის მეტს ვერ მოვიყვან ამ ჟამათ პარალელზე: ქ. katl | მ. kotol; ალბად კიდე მოიპოება ამგვარი მაგალითი, მაგრამ ყოველ შემთხვევაში არც ბევრი. სიტყვები „და სხვ. მრავ.“, როგორც ვხედავდით, რედაქციამ იხმარა არა მარტო შესახებ ფორმებისა: katl | kotoe, არამედ აგრეთვე ფორმებისა: ktal | kotol (მაგ. ქმარი | ქომო (ნ) ჯი), ხოლო ამ უკანასკნელ კატეგორიის სიტყვები მართლაც ბევრია.

6) თუ როგორ წარმოსდგა ჭანური ოხორი (მეგრ. ოხორე) *შოხორიდან, იხ. ამის შესახებ: Н. Марръ, Основныя Таблицы къ грамматикѣ древне-грузинскаго языка съ предварительнымъ сообщеніемъ о родствѣ грузинскаго языка съ семитическими, С.-П., 1908, გვ. 6; სტრიქ. 30-44. პარალელურ ფორმაში: ღოხორე (სასახლე, სახლი) ღ-ონი სიტყვის საფუძველს არ ეკუთვნის (პრეფიქსია).

7) ან, იქნებ, უკეთ: *ვაშკარი, მაგრამ ეს ფორმა შეგვიძლია მივუსაკუთროთ იმ არქაიულ დროს, როცა ტუბალ-კაბნურ (მეგრულ-ჭანურ) ჯე[illegible] ჯერ არ მოხდარიყო საერთო-იაფეტიურ ([illegible] яфетическій) ა-ნის ო-ნად გარდაქცევა [illegible] ჭანურში: მუმული, არქაიული *მომოლი [illegible] მული, - ორივე სიტყვა „მამალს“ ნიშნავს).

...ენ... და ხუმრობით ქალმა ვაჟს
ხელი მოუცაცუნა.
...ნებით!
...სახე მოეკუშმა, თვალებში მწუხა-
...ანდმა გაურბინა და ნაღვლიანი
...შეეკითხა ვაჟს:
...მაგრამ სად არის ის ღვთიური
...რომელიც აი, იმ ქალის თვალე-
...ის?
...რომელში? შეეკითხა დაბნეული
...
...ტბის პირას რო ზის და მი-
...ელის?
...ბატონო მაგ საიდუმლოების ახ-
...ნებას მოკითხეთ!...
...მხატვარმა მორცხვათ დახარა
...

გუცა.

მოწოდება

...! ქუთაისის საზოგადოებამ, ნიშ-
...ხსენებული იმერეთის ეპისკო-
...გაბრიელის პატივისცემისა, დააარსა
...ში წიგნსაცავ-სამკითხველო და აურ-
...მზრუნველი კომიტეტი, რომელ-
...თვიდანვე განიზრახა ამ ძვირფასი
...სარგებლო დაწესებულებისათვის სა-
... ბინათ საკუთარი შენობა აეგო,
...სცნობდა ერთ აუცილებელ პირო-
...ქის წარმატებისათვის. ამ აზრით
...ტმა სთხოვა ქალაქის გამგეობას
...ლოთ ადგილის დათმობა; ქალა-
...გამგეობამ სიამოვნებით მიიღო კო-
...ის თხოვნა და ფრანგების მოედან-
...უთმო მას საჭირო ადგილი. კომი-
... დაამზადა შენობის პლანი და ახ-
...ი შეუდგა მუშაობას იმ იმედით, რომ
...ადოება არ დაიშურებს ამ კეთილი
...თვის შეწირულებას.
...მიტეტის მიზანია—კარგათ მოაწყოს
...საცავ-სამკითხველო და მიაწოდოს
...გადოებას გონებრივი საზრდო; ამავე
... თვით შენობა ჰყოს **ძეგლათ** იმ
...ბული მამულიშვილისა, რომლის
...ბაც ყველასთვის ძვირფასია და მო-
...ი თაობისთვის ანდერძათ გადასაცე-
...თანაც ლამაზი და კოხტათ აგებული
...ბა შეამკობს ქალაქს, რაც იქნება მი-
...ამაშვენებელი. კომიტეტს იმედი აქვს,
... ყოველი შეგნებული წევრი ჩვენი
...ზოგადოებისა თავისი შეწირულებით
...ნწილე გაუხდება ამ საშვილიშვილო
...ეს და თავის სახელს ალბეჭდავს მასში.
...რწმენით აღჭურვილი კომიტეტი მი-
...თავს საზოგადოებას და სთხოვს თავი-
... შეწირულება შემდეგი მისამართით
...აწოდოს: ქ. ქუთაისში: ელენე კო-
სტანტინეს ასულს **ჯინოშვილისას**, კაზა
კოვის ქუჩა, სახლი ანანიაშვილისა.

კომიტეტის თავჯდომარე: ელენე კონ-
სტანტინეს ასული ჯინოშვილის.

პასუხი „იმერეთის" მკითხველს

(იხ. „იმერეთი" № 56)

„იმერეთის" ხსენებულ ნუმერში ვკითხულობთ: „ეს ერთი ხანია ქუთაისში დიდი მითქმა-მოთქმაა იმის გამო, რომ ქალაქის საავათმყოფოს გამგე აქიმათ მოიწვიეს ვინმე აქიმი ნემსაძე, რომელსაც თითქმის არავინ იცნობს ჩვენში. ქუთაისში, ღვთით, ძველი, გამოცდილი და ახალგაზდა სანდო და სახელ მოხვეჭილი აქიმებიც გვყავს და უკვირს ბევრს, რომ ყველას გვერდი აუხვიეს და უცნობი კამოიწვიეს ასეთ პასუხ-საგებ თანამდებობაზე"...

რადგან მეც მონაწილე ვიყავი ამ არჩევანში, საჭიროთ მიმაჩნია, გამოვამჟღავნო საქმე, რომ მოეღოს ბოლო ამ უცნაურ მითქმა-მოთქმასა და განგაშს.

ჩვენში ასე იციან: თუ არ აირჩიე რომელიმე კანდიდატი რამე ადგილზე, მტრობას ან შეურაცხყოფას დაგწამებენ.

რასაკვირველია, ეს მხოლოდ ჩვენს მოქალაქობრივ მოუმწიფებლობას ამტკიცებს.

მერწმუნეთ, ბ. მოამბე, თქვენზე ნაკლებ არ ვაფასებთ იმ პატივცემულ აქიმებს, რომელნიც, სამწუხაროთ, ვერ ავირჩიეთ. და, როგორც დიაგნოსტიკს (სნეულებათა გამომცნობელს), ბ. ნემსაძეს სრულიადაც არ ვაყენებთ მათზე უფრო მაღლა.

კარგათ ვიცნობთ თითოეულ მათგანს, როგორც ღირსეულსა და მცოდნეს მკურნალობის ზოგიერთს დარგში.

მაგრამ ბ. ნემსაძე იმიტომ ავირჩიეთ, რომ მას ზედმიწევნით შეუსწავლია სისხლისა, შარდისა და სხ. კვლევის მეთოდები და ბაკტერიოლოგია.

და ამგვარი ცოდნა კი აუცილებლათ საჭიროა, როგორც სამკურნალოსთვის, აგრეთვე ქალაქისათვის.

ისიც არ არის მართალი, ვითომ ვერ ვიცნობდეთ.

დაიმშვიდეთ გული: არ მოტყუებულვართ. მეოთხე წელიწადია, შინაგან სნეულებათა კლინიკაში რომ მუშაობს, უწერია სამეცნიერო მოხსენებანი, ახალგაზდაა, ნიჭიერი და ენერგიით სავსე.

გაგვიგონია მისი ავი და კარგი, გვინახავს და ვიცნობთ.

და, უღირსი რომ ყოფილიყო, თავმდებათ არ დავუდგებოდით.

დაიმშვიდეთ გული!

აქიმი ვასილ წერეთელი.

უცხოეთი.

არეულობა ჯარში. პანდერმის მახლობლათ მდგომი 15 ათასი ოსმალო ჯარის კაცი ახალგაზდა ოსმალოთა კამიტეტის უკმაყოფილოა. ეს ჯარი წინათ ერთგული იყო კამიტეტისა და ახლა ამბობენ კომიტეტის ხელმძღვანელებმა ვერ დააფასეს თუ რა სამსახური გავუწიეთ ჩვენ მათ. უკმაყოფილებიმ შესაძლებელია ცუდი სახე მიიღოს და ჯარის—კაცნი აჯანყდენ. სამხედრო სამინისტრომ მათ დასამშვიდებლათ განსაკუთრებული დელეგაცია გაგზავნა. დელეგაციას დაევალა ჯარის-კაცებს საჩუქრათ ფული დაურიგოს. ჩატალჯაში მდგომმა მე 35 დივიზიის ჯარის კაცებმა იარაღის უკან დაბრუნებაზე უარი განაცხადეს.

ოსმალეთის ხაზინა. ოსმალეთის სახელმწიფოს დეფიციტი სამი წლის განმავლობაში 40 მილიონ გირვანქა სტერლინგს აღემატება. თუ ოსმალეთმა ხარჯები არ შეამოკლა, რეფორმების განსახორციელებელი ფული არ ექნება. საფრანგეთის დიპლომატიურ წრეებში ამბობენ:—ოსმალეთს ფული ვასესხოთ მხოლოდ იმ პირობით, თუ ამ ფულს რეფორმების განხორციელებას მოახმარსო.

ესად-ფაშა და ოსმალეთი. ესად-ფაშას ერთი გაზეთის კორესპონდენტისათვის უთქვამს:—თუ დიდმა სახელმწიფოებმა მოინდომეს ალბანეთის დანაწილება, ეს სხვას არაფერს მოიტანს გარდა უბედურებისა. ჩვენ ყველაფერს დამშვიდებულათ შევხვდებით და არ დავიწყებთ ჩხუბს ალბანეთის მთავრის არჩევაზე. კორესპონდენტის შეკითხვაზე,—ალბანეთის მთავრათ თავის გამოცხადებას ხომ არ ფიქრობთო, ესად-ფაშამ უპასუხა, სანამ ოსმალური ტანისამოსი მაცვია ამ კითხვაზე პასუხს ვერ მოგცემო.

სტუდენტების ჩხუბი. ვენის უნივერსიტეტში ებრაელ და გერმანელ სტუდენტებს შორის ჩხუბი კვლავ გძელდება. ებრაელ სტუდენტებმა სახალხო განათლების მინისტრი ინახულეს. მინისტრი შეპირდა ვეცდები თქვენი გერმანელ სტუდენტებთან თანასწორ-უფლებიანობა დავიცვაო.

ინციდენტი დეპუტატთა პალატაში. საფრანგეთის დეპუტატთა პალატაში, კომუნართა მოგონების აკრძალვის გამო სოციალისტთა შეკითხვის განხილვის დროს, სოციალისტთა ბელადმა ვალიანმა სთქვა:—არც ერთ მთავრობას, რეაქციონურ მთავრობასაც კი, არ აუკრძალავს ჩვენთვის კომუნართა მოგონება. ხსენებულ მოგონების აკრძალვისათვის საჭირო შეიქნა ბარტუს პრემიერ მინისტრათ გახდომა და პუანკარეს ელისეის სასახლეში შესვლაო. ვალიანს პალატის პრეზიდენტმა შენიშნა: არ შეიძლება სახელმწიფო საქმეების სათავეში მდგომთა პიროვნების აგრე დამცირებით მოხსენებაო.

სერბია—საბერძნეთის შეთანხმება. გაზეთ „ტაიმს" სარწმუნო წყაროებიდან გაუგია, რომ სერბია და საბერძნეთს შორის, მაკედონიაში დაპყრობილ მამულის გაყოფვის შესახებ ნამდვილათ არის ხელშეკრულება. ამ ხელშეკრულების ძალით ბერძნები და სერბიელები ვალდებული არიან მდინარე ვარდასა და ბრეგალნიცის ჩრდილოეთ მიდამოებში არ შეუშვან ბულგარელები. სალონიკი, ფლორინა, ვედენა და მამული პრესპას ტბამდი საბერძნეთს უნდა მიეცეს, ხოლო სტრუგუ, ოხრიდა, მონასტირი და პრილეპი სერბიას.

საბერძნეთის მეფე სალონიკში. საბერძნეთის მეფე კონსტანტინე სალონიკს მივიდა. მას განზრახვა აქვს მაკედონიაში გასაგზავნ ჯარს თვით გაუწიოს წინამძღოლობა.

ბულგარეთი და სერბია. სერბიასთან უთანხმოების მოსასპობათ ბულგარეთი თანახმაა, რომ სერბიას დაეთმოს პრილეპი, ოხრიდა და ტეტოვი მხოლოდ იმ პირობით, თუ სერბია მეტს არ მოითხოვს.

ოსმალები და არაბები. ოსმალთა და არაბთა ერთმანეთ—შორის დასაახლოვებლათ სალონიკის უნივერსიტეტის იურიდიული ფაკულტეტი ბეირუთში გადააქვთ. ცნობილი პუბლიცისტი ჯავიდ-ბეი თავის ამხანაგებით პარიზს წავიდა არაბთა და ოსმალთა ინტელიგენციის შორის დამოკიდებულების აღსადგენათ.

თეატრის მნიშვნელობა.

(წაკითხულია 30 მარტს—სახალხო წარმოდგენის დაწყებამდი)

ამ რვა—ცხრა წლის წინათ ქუთაისში დრო-გამოშვებით იმართებოდა იაფ-ფასიანი, სახალხო წარმოდგენები. მონაწილეობას იღებდენ უმთავრესათ სცენის მოყვარენი. ამ წარმოდგენებზე დიდძალი ხალხი ესწრებოდა. მერე ეს საქმე, სამწუხაროთ, შეჩერდა სხვადასხვა მიზეზების გამო...

დღეს, საბედნიეროთ ჩვენდა, ისევ დაარსდა მთელი წრე სცენის მოყვარეთა, რომლის მიზანია მართოს სახალხო წარმოდგენები. სცენის მოყვარეთა გარდა, ამ წრეში ბევრი დამსახურებული მსახიობიცაა.

ეს ახლათ დაწყებული წრე იმყოფება სახალხო უნივერსიტეტის საზოგადოების მფარველობის ქვეშ; იგი შეადგენს ცალკე სექციას—თეატრალურ სექციას. ამ სექციის მიზანი მეტად სიმპატიურია: იგი ეცდება შეძლებისამებრ მოაწყოს ქუთაისში სახალხო წარმოდგენები, დააყენოს ეს საქმე მტკიცე ნიადაგზე. სექცია ვალდებულია დასდგას ისეთი იდეური პიესები, რომლის შინაარსი მდაბიო ხალხისათვის ადვილი გასაგები იქნება; ამავე დროს თვით წარმოდგენებიც ხელ-მისაწდომი უნდა იყვეს ღარიბ მაყურებელთათვის...—

უნდა აღვიარო გულწრფელათ, რომ სისტემატიურათ სახალხო წარმოდგენების მართვა მეტად ძნელია ახლანდელ პირობებში: ქუთაისში, როგორც მოგეხსენებათ, არსებობს მხოლოდ ერთი თეატრი და ისიც სეზონის დროს ესაჭიროება დრამატიულ საზოგადოებას. აქ თამაშობს მუდმივი ქართული დასი.

ჯერ-ჯერობით ახალ თეატრალურ საქციას შეუძლია მხოლოდ დრო-გამოშვებით გამართოს ხოლმე წარმოდგენები... ესეც კარგი საქმეა... იმედია, იმ დროსაც მალე მოვესწრებით, როცა საკუთარი სახლი ექნება სახალხო უნივერსტიტეტს; მაშინ ჩვენი თეატრალური სექცია ადვილათ განახორციელებს თავის უმთავრეს მიზანს...

დღევანდელი წარმოდგენა არის **პირველი ნაბიჯი** სცენის მოყვარეთა წრის მოქმედებისა. წარმოადგენენ ავტ. ცაგარელის კომედიას „რაც გინახავ—ველარ ნახავ".

ამ პიესის შინაარსის გადმოცემა საჭიროთ არ მიმაჩნია, რადგან იგი დაწერილია მდაბიო, გასაგები ენით; დედა აზრიც მეტად მარტივია.. იმედი მაქვს, რომ ჩვენი სცენის მოყვარენი ცოცხლათ დაგვისურათებენ ამ პიესის გმირებს და დააკმაყოფილებენ თქვენ მოთხოვნილებას..

დღევანდელი ჩემი პატარა საუბარის საგანი სულ სხვაა. მე მსურს ორიოდე სიტყვა ვთქვა თეატრის დანიშნულებაზე საზოგადოთ და აღვნიშნო ამავე დროს ქართული თეატრის მნიშვნელობა ჩვენ ცხოვრებაში...

ჯერ ისევ მე 18 საუკუნის დასასრულს, რუსების მოსვლამდი, საქართველოში იმართებოდა ხოლმე წარმოდგენები, როგორც მაღალი წოდებისათვის, ისე მდაბიო ხალხისათვის. ეს წარმოდგენები, რომელიც აუარებელ მაყურებელს იზიდავდა, გაგძელდა იმ დრომდი, ვიდრე სპარსეთის შაჰმა აღა-მამადხანმა არ დაანგრია ჩვენი სატახტო ქალაქი თფილისი. ეს მოხთა 1795 წ. იმავე დროს დაიწვა „პალატაც" ე. ი. ის შენობა, სადაც წარმოდგენებიც იმართებოდა.

ექვსი წლის შემდეგ საქართველომ დაკარგა პოლიტიკური თავისუფლება და რუსეთს შეუერთდა. თეატრის საქმეც შესწყდა და ვორონცოვის მოსვლამდი ქართულ წარმოდგენებზე ხმა არავის ამოუღია. ვორონცოვის დროს, 1851 წ. დაარსდა ქართული თეატრი, როგორც კულტურული დაწესებულება. შესდგა მუდმივი დასი, რომელიც სისტემატიურათ დგამდა პიესებს. ასე გაგძელდა საქმე 1854 წლამდი. შემდეგ დასი დაიშალა, რადგან ხაზინამ აღარ მისცა ნივთიერ დახმარება. ამას შემდეგ ხანდახან სცენის მოყვარენი წარმოდგენებს მართავდენ თეატრში, ისიც დიდი წვალებით და ვაი—ვაგლახით.

მხოლოდ 1879 წ. თფილისში ისევ შესდგა მუდმივი დასი; აგრეთვე დაარსდა დრამატიული საზოგადოებაც. ეს საქმე დღევანდლამდი არ შეჩერებულა. თფილისს მიბაძა ქუთაისმაც და აქაც დაარსდა ქართული თეატრი. ამ რამდენიმე წლის განმავლობაში თეატრის საქმის სათავეში ადგილობრივი დრამატიული საზოგადოება სდგას. ქუთაისს მიბაძა ბათომმა და იქაც წელს შესდგა მუდმივი დასი „მოგზაური"—შალვა დადიანის ხელმძღვანელობით..

ამ გვარათ, მისწრაფება თეატრისადმი ქართველ ხალხში თანდათან ღვიძებს, საჭიროა მხოლოდ ამ მისწრაფების დაკმაყოფილება,

სამწუხაროთ, ჩვენი თეატრის უმთავრესი ნაკლი იმაში მდგომარეობს, რომ დროის შესაფერი იდეური პიესები ცოტა გვაქვს. მეტად ღარიბია, ეგრეთ წოდებული, თეატრალური რეპერტუარი-ნათარგმი პიესების გარდა, ჩვენ გვაქვს ვოდევილები, რამდენიმე კომედია და ორიოდე დრამა—ისიც მიმბაძავი ხასიათისა. ვერც გ. ერისთავმა, ვერც ავქ. ცაგარელმა ვერ შექმნეს ნამდვილი ეროვნული დრამა. აგერ გვიდა 60 წელიწადი მას აქეთ, რაც ჩვენში მუდმივი თეატრი დაარსდა და მხოლოდ დღეს მოიპოვა ქართულმა თეატრმა მტკიცე საფუძველი; იგი დადგა წარმატების გზაზე. უკვე გამოვიდენ სამწერლო ასპარეზზე ისეთი პირები, რომელნიც შეუდგენ ჩვენი ცხოვრების სერიოზულათ შესწავლას; ეს ახალი მწერლები ცდილობენ ამ ცხოვრების გამორკვევას **დრამატიული პიესების** საშუალებით. ვინ არიან ეს ახალი მწერლები?.. ესენი არიან ბ. შიუკაშვილი და ბ. გედევანიშვილი; სხვებიც, იმედია, მალე გამოჩდება.

ამგვარათ ქართულ სასცენო ხელოვნებაში დადგა ახალი ხანა და ჩვენი თეატრაც შეასრულებს თავის მაღალ დანიშნულებან იგი მიიზიდოს საზოგადოების სუსა და გულსა. თვით ხალხიც გონებით მიხვდა და მან გულის სიღრმეში იგრძნო, რომ თეატრი დიადი განმანათლებელი დაწესებულება ყოფილა. უმრავლესობამ შეგნო, რომ თეატრი აუცილებელი მოთხოვნილებაა ყოველი განათლებული საზოგადოებისა.

ხალხმა უტყუარ ჭეშმარიტებათ მიიღო ის, რაც წინათ საეჭვოთ მიაჩდა. მართლაც, ვინ არ იცის დღეს, რომ თეატრი არის საზომი ხალხის განათლებისა და მისი კულტურის მაჩვენებელი. იმის და მიხედვით, თუ რას წარმოადგენს ამა თუ იმ ხალხის თეატრი, ჩვენ, ყველას დაახლოვებით შეგვიძლიან ვიქონიოთ მართალი შეხედულება თვით საზოგადოების მდგომარეობაზე...

ნეტა რაში გამოიხატება თეატრის მნიშვნელობა? რა წვლილი შეაქვს მას ხალხის განვითარებაში?..

ალ. გარსევანიშვილი

(დასასრული ხვალ)

რაჭა.

სოფ. სადმელი ხუთ მაისს ადგილობრივ მცხოვრებთა და ქ. შ. წ. კ. გ. ს. ქუთ. გან. სამკითხველოების მეთვალყურე ბ. დოლაბერიძის თანდასწრებით მამა ეფრემ შარაბიძემ აკურთხა უფასო წიგნსაცავ-სამკითხველო, პარაკლისის წინ მამა ეფრემმა მიმართა საზოგადოებას, აუხსნა დამსწრეთ მნიშვნელობა სამკითხველოების საერთოდ ყველასათვის და კერძოდ ჩვენი ერის მომავალ ცხოვრებაში. ხალხი დაინტერესდა; წერაკითხვის უცოდინარი გლეხიც სიამოვნებით თანხმობას უცხადებდა მოთავეებს თავიანთი წვლილის შეტანაზე სამკითხველოს წინსვლისთვის.

სამკითხველოს კურთხევას შემდეგ ხალხი შეიკრიბა შკოლის დარბაზში. კრების

...)ენათა ფონეტიკასთან. თვით „ტკბილ-
...ვანება" მეგრულისა, რომელსაც აღი-
...ბს ქართულ ენაზე მოლაპარაკე ქარ-
...ლობა, გამოწვეულია უმთავრესათ
...რულის ხმოვანსავსეობით (полногла-
...ie). ეს ხმოვანსავსეობა იმა თუ ამ ზო-
... ჰქონია წინედ ქართულსაც, მაგრამ
...უწყვეტლივ თანდათანობით უძველეს
...ოთაგან დღემდი ის მას უკარგავს; სიტ-
... „მფრჩქვნელი", რომელიც შვიდს
...თმანეთთან მჭიდროთ მიწეპებულ თან-
...ვანს შეიცავს საუკეთესო ილიუსტრა-
...აა ხმოვანთ ამ განუწყვეტლივ ფლან-
...ის შედეგისა. აი ამ მოვლენის
...ამტკიცებელი რეალური საბუთე-
...ც, რომელთ უხვად გვაძლევენ :a) მომ-
...ედი გრამატიკა თანამედროვე ქართუ-
...ისა, в) შედარება უძველეს მწერლო-
...თი ფორმებისა ახალ ფორმებთან და
...) შედარებით იაფეტიურ მეცნიერების
...მოჩენანი.

a) თანამედროვე მორფოლოგიიდან:
ა-ნის ამოვარდნა: შეად. მამალი, ქათა-
... და სხვ. ფორმებს: მამლის (და არ: მა-
...ლის), ქათმის და სხვა;

შეად. ცვედ-ანი და ხვედ-ნა[8]);

ე-ნის ამოვარდნა: შეად. წითელი, ყვი-
თელი და სხვა ფორმებს: წით-ლის, ყვი-
თლის და სხვა.

შეად. სენი და ს-ნეული (და არ: *სე-
ნეული):

შეად. ვ-ქმენი და ქ-ნა;

ი-ნის ამოვარდნა: შეად. მა-ცოდინა და
ცოდ-ნა;

შვილი (არქ. *შვინი) და შვ-ნა (აგ-
რეთვე: შოვნა[9]) და მრავ. სხვა.

в) შედარება ძველი და ახალი ფორმებისა.

1) ზემო-მოყვანილი ფორმები: მამ-ლის, წით-ლის და სხვა ძველს მწერლობაში იხმარებიან ასე: მამალის, წითელის, ე. ი. ხმოვანები ა, ე არ იკარგებიან (თუმცა არსებობს ასეთი ბრუნებაც მამლისა, წითლითა და სხვა.[10]).

2) ყველას გვახსოვს ისტორია უძველეს ქართულ ხელთნაწერების უ-ნისა[11]) უგვიანეს დროის ხელთნაწერებში[12]) და თანამედროვე გამოთქმაში

შეად. უძვ. ქართ.	ძვ. ქართ.	თანამედრ.
ჯუარი	ჯუარი	ჯვარი
თქუენ	თქუენ	თქვენ
სიკუდილი	სიკუდილი	სიკვდილი.[13])

[და სხვა.

3) გვახსოვს აგრეთვე მეორე მთავარი დაკარგვათაგანი ხმოვანისა (უკეთ: ნახევარ ხმოვანისა) ახალ ქართულის-მიერ-შეად:

ძვ. ნინოჲს; უთხრა.... მათ ჩვენებაჲ იგი ანგელოზისაჲ და სიტყუაჲცა იგი....

ახ. ნინოს; უთხრა ჩვენება ანგელოზისა და სიტყვაც... და სხვა.

c) შედარება მონათესავე ენათა ფორმებისა.

მოვიყვანთ აქ ერთ მაგალითს (სხვა მაგალითები-ქვემო) იმისა, თუ როგორ აღადგენს იაფეტიური თეორია (კერძოთ—იაფეტური ფონეტიკა) ქართულის-მიერ დაკარგულ ხმოვანებს.

გვაქვს ქართულში ორი ფორმა: „ძმა" და დიალექტიურათ (გურულათ) „ძამია" (საალერსო). მხოლოდ შედარებითი იაფეტიური ფონეტიკა სწყვეტს საკითხს: პირველ ფორმამ (ძ-მა) დაკარგა ხმოვანი ა, თუ მეორემ მოახდინა ამ უკანასკნელის „ჩართვა" თვის საფუძველში (ძამია)? ჭანურში „ძმას"-ს უდრის „ჯუმა"[14]), რომელიც მიგვითითებს უფრო ძველ სახეზე *ჯომა (*ო შეიცვალა ბაგის-მიერ მ-ნის ზეგავლენით უ-ნად; ამ შეცვლის შესახებ იხ. ზემო შენიშვნა მე-4). ეს უკანასკნელი-კი, *ჯომა თავის *ო-ნით მოითხოვს კანონიერად თანაბარ ბგერად თანაბარ ქართულ სიტყვაში ა-ს (კანონი: მეგრ-ჭან ო | ქართ. ა). რომელიც დაცულა გურულ ფორმაში: ძამია. ამის შემდეგ ცხადია, რომ ქართულში ხმოვანის ამოვარდნა მომხდრა და არ ჩართვა გურულ ძამია-ში[15]).

[8]) რომ ეს ორი სიტყვა (ცვედანი, ხვედნა) ერთიდაიგივ ძირისგან წარმოსდგება,—იხ. ამის შესახებ П. Марръ. Основныя таблицы.... გვ. 9 სტრიქ. 32-34.

[9]) სამივე სიტყვა (შვილი, შოვნა, შვნა) ერთიდა იმავ ძირისგან წარმოიშვა, იხ. Н. Марръ, Основныя таблицы, გვ. 5, სტრიქ. 9-20.

[10]) იხ, Н. Марръ, Осн. Табл., Таблица VII; ეგრედ წოდებული „მოძრავი" საფუძვლის (подвиженая основа) ბრუნება.

[11]) მაგ. „ახალი ვარიანტი წმ. ნინოს ცხოვრებისა"; გამ. ე. თაყაიშვილისა, ტფ., 1891.

[12]) მაგ. „ქართლის ცხოვრება" წ. 1, მე-2 გამოც. ზაქ. ჭიჭინაძისა, ტფ., 1897.

[13]) სიტყვა „სიკვდილი" „ახალ ვარიანტშიაც" გვხვდება და „ქ-ის ცხოვრებაშიც"; მაგრამ, რასაკვირველია მერმინდელ დროის გადამწერს ეკუთვნის (რაც შეეხება კერძოთ „ქ-ის ცხ-ას", როგორც ვიცით, ეს კრებულია სხვადასხვა დროს დაწერილ ქრონიკებისა, რომელთ განიცადეს მე-XVIII საუ-ნის ენის რედაქცია).

[14]) როცა ერთიდაიგივე სიტყვა ჭანურ ფორმაშიც დარჩენილა და მეგრულშიც, მაშინ ის ფორმა მოგვყავს, რომელსაც არქაიული სახე უკეთ დაუცავს. მეგრულში ჭანურ ჯუმა-ს მაგიერ გვაქვს ჯიმა, რაც უფრო ახალი ფორმაა (უ-ნის ი-ნად „გარდაცემა"; ესეც ძალიან გავრცელებული მოვლენაა იაფეტიურ ფონეტიკაში). საზოგადოთ (სიტყვათა მცირე რიცხვის გამოკლებით) ჭანურს უკეთ დაუცავს პირვანდელი უ, ვიდრე მეგრულს,-შეად,: ჭან. მურუნცხი (ვარსკვლავი), ჟური (ორი), ბო-სკურ-ინამ (ვშრომ), ტუბუ (დიალექტიურად-ტიბუ-ც; თბილი) და მეგრ.: მურიცხი, ჟირი, ვოსკირუანქ, ტიბუ....

[15]) ვრცლათ სიტყვების შესახებ: ძმა, ჯუმა, სვან. მუ-ხვე, აბხ. აჲეშა, შედარებით მათი სემიტიურ ექვივალენტებთან,-იხ. Н. Марръ. Яфетическое происхождееіе абхазскихъ терминовъ родства, С,-П. 1912, გვ. 426-431.

ნიკ. ჯორჯიკია.

(შემდეგი იქნება).

სავაჭრო სახლი გოკიელის ძმ-ბი ქუთაისშ[i]

მიღებულია: შაბიამანი ინგლისის, გოგირდი დაფქვილის საუკეთესო ხარისხის, ნამდვილი „ვერმორელის" მანქანა, გოგირდის საბერველები და ...

იყიდება ზომიერ ფასად.

წლიურ ხელის მომწერთა საყურადღებოთ

თანახმად შეღავათიან პირობებისა ვინც მეორე ნახევარ ხვედრ ფულს არ

შემოიტანს

გაზეთის გზავნა მოესპობა.

გ. გორდამის და ს. წერეთლის

ერთად ერთი წარმომადგენელნი ქუთაისის გუბერნიაში, ბათომის, სოხუმის ოლქში უმაღლესი სასახლის გოფმეისტერის, სტეფანეს მის ნეხავ-მალცევის ბემსკის მინების ქარხნისა, მაღ... განსაკუთრებული ყურადღება მინის ყუთზე ნიშანს „бемское"

რკინეულობის მაღაზიაში იყიდება:

საუკეთესო ქარხნებისგან მიღებული რკინეული საქონელი: კარის, ფანჯრის და ღუმელის მოწყობილობანი; სადურგლო ხელსაწყობი, ფანჯრის მინები, რკინის ნიჩბები, ლურსმანი, მავთული, ყოველგვარი საღებავი წამალი, ელექტრონის ზარის მოწყობილებანი, შპალიერი, ცემენტი, ემალიანი ქურქლები, ასფალტი, და სხ.

ვაჭრობა პარტიით და წვრილად ხელმისაწდომ ფასად.

ქ. ქუთაისში, საკუთარ შენობაში, მიხაელის ქუჩაზე № 65.

თავჯდომარეთ აირჩიეს ბ. გიგო ლორთქიფანიძე, რომელის წინადადებით და ფეხზე ადგომით პატივი სცეს ჩვენი გამოჩენილი მოღვაწის დაუვიწყარი არჩილის ხსოვნას.

შემდეგ ამისა ქ. შ. წ. კ. გ. ს. ქუთ. გან. სამკითხველოების მეთვალყურემ ბ. დოლაბერიძემ აღნიშნა, რა დიდი კულტურული დაწესებულება განახორციელა სადმელელებმა, და რომ ამ საქმემ კეთილი ნაყოფი გამოიღოს, ურჩია კრებას ამოერჩია სამკითხველოს მზრუნველი კომიტეტის და სარევიზიო კომისიის წევრებად ისეთი პირები, რომელნიც სულით და გულით მონდომებულნი არიან ამ საქმის წარმატებისთვის. სანამ კანდიდატებს დაასახელებდენ კრებაში გაისმა ხმა, რომ სამკითხველოს ეწოდოს ეროვნული მოღვაწის არჩილის სახელი.

ბ. გიგო ლორთქიფანიძემ დაახასიათა არჩილის მოღვაწეობა ქართველი ერის გათვითცნობიერების საქმეში.

კრების სურვილის თანახმად სადმელის სამკითხველოს უწოდეს დაუვიწყარი არჩილის სახელი. შემდეგ ამისა კრებამ დაასახელა და აირჩია მზრუნველი კომიტეტში: მამა იასონ შარაბიძე, გიგო ლორთქიფანიძე, ილია შარაბიძე, ადგილობრივი ფოშტის უფროსი ვლ. გომელაური, მასწავლებელი დ. ფირცხალავა და აპ. ჯანელიძე; სარევიზო კომისიის წევრებათ: აბ. გელოვანი, კალისტრატე გორგასლიძე, ნიკო შარაბიძე და ალექსანდრე ჭელიძე. კომიტეტის თავჯდომარეთ აირჩიეს მამა იასონ შარაბიძე და მდივნათ მასწ. დორ. ფირცხალავა.

ამ ფრიად სასარგებლო და კულტურული დაწესებულების განხორციელების საქმეში დიდი შრომა მიუძღვით და მადლობის ღირსნი არიან ღვდელი მამა ვასილ შარაბიძე, რომელიც არის სამკითხველოს პასუხის მგებელი გამგე, ღვდ. იასონ შარაბიძე, მასწ. დორ. ფირცხალავა და ბ. ნიკო შარაბიძე. რომელიც ჩვეულებრივ ამ ახალ საქმესაც მატერიალურ დახმარებას პირდება.

ლ. კეკელია

ლეჩხუმი

—

დერჩი. როგორც სარწმუნო წყაროებიდან გავიგეთ, ლეჩხუმის მაზრაში არსდება ორი საავათმყოფო; ამ თვეში შესდგება ადგილობრივი კომისია, რომლის მოვალეობა იქნება გააწესრიგოს სად და რომელ ადგილს იქნეს ეს საავათმყოფოები. კომისიის შემადგენლობა არ ვიცით სავსებით, მხოლოდ ჩვენის ფიქრით მასში შევლენ თ-დ—აზ. წინამძღოლი თ-დ იასონ გელოვანი ადგილობრივი აქიმი და სხვა., რომელთაც კარგათ იციან ლეჩხუმი და ისიც—სად და რომელ მის კუთხეს ეკუთვნის ეს დაწესებულებანი. რა თქმა უნდა, კომისია ვალდებულია ისე გააწესრიგოს ეს ორი საავათმყოფო, რომ მთელ ლეჩხუმის საზოგადოებას თანასწორათ და მიუდგომლად შეეძლოს სარგებლობა. ასეთი გაწესრიგება ადვილი იქნება ზევით მოყვანილ პირთათვის და დარწმუნებული ვართ, ისინი სწორ მსჯელობას იქონიებენ ამ შემთხვევაში. აქ ზედმეტათ არ მიგვაჩნია ჩვენი აზრიც გამოვთქვათ ამის შესახებ: ლაილაშის საავათმყოფოთი, რომელიც დიდი ხანია არსებობს, სარგებლობს მის ირგვლივ მდებარე სოფლები, მეორე—ახალი ეკუთვნის ცაგერს და მესამე—ახალი კი—დერჩის საზოგადოებას, რომელიც მოწყვეტილია გეოგრაფიულათ ლეჩხუმზე, აგრეთვე დიდათ დაშორებულია ქუთაისზეც; დიახ, სამართლიანობა მოითხოვს, ერთი მათგანი არ ასცდეს დერჩის საზოგადოებას, სადაც ბევრი ამაშფოთებელი სურათები ხდება უბებიოთ ძეობით ავათმყოფთა შორისაც. დაშორებული ადგილებიდან, როგორიც არის ლაილაში და ქუთაისი (პირველი დაშორებულია ზოგიერთ დერჩის საზ. სოფლებიდან, როგორც არიან: საჩხეური, ლეხიდრის თავი, ჩორთისა და ჭანლეთი 37 ვერსის მანძილზე და მეორედან კი 40 ვერს.) არ შეიძლება დროზე ბებია ქალის მოყვანა; მატერიალური მხარეც ნებას რომ აძლევდეს. იძულებული ხდებიან თავი ბედ—იღბალს მისცენ, რასაც უფრო ხშირათ არა სასურველი შედეგები ყვება. სხვათა შორის, აქ აქვს ადგილი ერთგვარ აქიმობას რომელიც მოკლებულია ყოველ ადამიანურ გრძნობებს, გახდება ავათ ყმაწვილი თუ მოხუცი—ხანგრძლივი ავათმყოფობას შემდეგ რა თქმა უნდა ავადმყოფი კლებულობს—გახდება. აქ ჭირისუფალთ ეჭვი ეპარება ჭლექისა. მიყვანებენ იქაურ აქიმბაში დედაბრებს დიოგნოზისათვის და ისინიც, რა თქმა უნდა დაადასტურებენ, ვინაიდან მათ რჩებათ სხვა საჩუქართან ავათ მყოფის ავლა-დიდება—თუ რამ აბადია... ჭირისუფალნი სტოვებენ სახლკარობას-იხიზნებიან სადმე მეზობლად. სტოვებენ ავადმყოფს ამგვარ „აქიმის" და უფრო მტანჯველის ხელში. მოწნიან კარავს სადღაც შორს სახლიდან და გადაყავთ ავათმყოფი. ამით არ თავდება ავადმყოფის ტანჯვა-„აქიმი" აფარებს პირზე ჭყლიტ ყველს, აუხვევს პირს და მის მაგივრათ, რომ კარგი ჰაერი სუნთქოს-სულ უსპობს მას სუნთქვას ასე ტანჯვით ცივს კარავში და იმ მოფიქრებით, რომ განუკურნავი სენით ყოფილა ავათ-მოტოვებული და მოძულებული ჭირისუფალს, მალე სულს განუტევს. ეს ხო იგივე ცოცხლად დამარხვაა! ვინიცის რამდენი არა ჭლექით ავადმყოფი უსხვერპლია ამ გვარი „აქიმის" მოვლას. ხშირად ან სულ სტოვებენ იმ სახლს, რომელშიც ავათმყოფი იწვა, ყიდიან ჩალის ფასათ და ან სულ სწვავენ და ნადგურდება ოჯახი.

იმედი გვაქვს მომავალი კომისია ასწონდასწონის ჩვენ მდგომარეობას და დაადასტურებს ამ სამართლიან გაწესრიგებას.

ნ. ა-ნი.

შემოწირულება.

—:—

ქართველთა შორის წერა-კითხვის საზოგადოების ქუთაისის განყოფილების 5 მაისს გამართულ სეირნობა—ბაზრისათვის შემოსწირეს შემდეგმა პირებმა: ბ. ახვლედიანის ქალმა—1 ფინჯანი თავის ლამბაქით; პ. კანდელაკის ქალმა—ექვსი ლამბაქი ნაყინისათვის; ვ. ვაჩიბერაძის ასულმა—სავარცხლის 2 ჩანთა; ოლღა ბერძენიშვილისამ—პატარა კედლის ნოხი (გობელენი); ეკატერინე კაციტაძისამ-ერთი ხელოვნური კალათი. მარო გიორგობიანის ასულისგან—მოქსოვილი ზელი; იულია გოცირიძის მეუღლისაგან—ტილოს პირსახოცი და ტილოს 6 სალფეტკი; ნინო არაზოვის ქალისაგან—მოქსოვილი სასუხრე; მარიამ მაისუროვის ქალისაგან ქალის ბლუზა; ვერიჩკა შვანგირაძის ქალისაგან- საკარაქე; ნანიკო მარჯანიშვილის ასულისგან—ერთი ვაზა, საშაქრე და სტოლის საათი; ბარონ ბიბინეიშვილისაგან—1 ფინჯანი ლამბაქით და ერთი ალბომი; გრიგოლ გლადკოვისაგან—1 ფინჯანი ლამბაქით; ვლადიმერ ტყებუჩავასაგან—2 შანდალი; ევგენია ქურთოშვილის ქალისგან—5 მოქსოვილი ხილის სალფეტკი და ქაღალდის სახეები საქარგავისათვის; გრიგოლაშვილის მეუღლემ—1 პირსახოცი, ტუალეტის სუფრის შუშის საინი; თეოდოსი ჯულელის მეუღლისაგან—ლაზლის ნაქსოვი ზედაწელი; გოგუცა კაკაბაძის მეუღლისაგან—ტილოს პირსახოცი; ნადია ნიჟარაძის ასულისაგან—ექვსი ტილოს ცხვირსახოცი; ელისაბედ ნარსიას მეუღლისაგან—ბალიშის გადასაფარებელი; ელისაბედ კახიანის მეუღლისაგან—ალბომი; რებეკა კაკაბაძის მეუღლისაგან—ბალიშის საპირე ნოხისებური; აგნესა და ელენე თუმანიშვილის ქალებისაგან—მოქარგული ორი ბალიშის გადასაფარებელი; ალფონს თუმანიშვილის მეუღლისაგან მოქარგული პირსახოცი; მარო კორძაიას მეუღლისაგან—მოქარგული ფერადებით ბალიშის პირი; მ. გრიგოლიას ქალმა—მოქარგული წინ საფარი; თამარ ჯანელიძის ქალმა—ორი ვაზა და ჰიქა წყლის; ნინო ბადრიძის მეუღლემ—შუშის ლანგარი; იოსებ კემულარიამ—1 ცოცხალი ბატკანი; ელისაბედ ხოჯივანოვის ასულისგან—12 სადესერტო საინი და 2 ყვავილის ვაზა; სოფიო კოკოჩაშვილის მეუღლისაგან—ტუალეტის ვაზა და სათამაშო ლოტო; მარიამ ქუთათელაძისამ—ჩაის ფინჯანი და დაქარგული სალფეტკი; ეკატერინე გალუშკინისამ—ერთი რწყვილი კანფეტის ვაზა და წყლის ჰიქა.

—

რედაქტორ-გამომცემელი გ. ჭელიძე.

ვღებულობ ყოველგვარ საკერავს

თეთრეულს

ქალისა და კაცისას.

გეგუთის (ჭავჭავაძის) ქუჩა ჭანტურაიას სახლი № 23.

სოფიო ზვიადაძისა.

ФАБРИКИ А. ЭНФІАДЖІАНЦА ПАПИРОСЫ „ИНТЕЛЛИГЕНТНЫЯ" ЦѢНА 25 шт. 15 к. 10 ш. 6 к. 100 ш. 60 к.

ПАПИРОСЫ ГОЛУБКА 10 шт. 3 коп. ФАБРИКИ А. ЭНФІАДЖІАНЦА

ПАПИРОСЫ ЭКСТРА 15 шт. 6 коп. ФАБРИКИ А. ЭНФІАДЖІАНЦА

რკინის გზა.

ქუთაისიდან მიდის.		ქუთაისს მოდის.	
თფილისს:	სახალხო 5 ს. 10 წ. დ.; სახ. 10 ს. 6 წ. დ.; ფოშტ. 11 ს. 55 წ. დ.; სახ. 11 ს. 27 წ. ღ.	ტფილისი-დან:	სახ. 7 ს. დილ.; სახ. 8 ს. 2[illegible] საღ.; ფოშტ. 6 ს. 56 წ. [illegible] სახ. 1 ს. 26 წ. ღამით.
ბათომს:	სახ. 5 ს. 10 წ. დ.; სახ. 7 ს. 5 წ. საღ.; სახ. 11 ს. 27 წ. ღ.; ფოშტ. 5 ს. 21 წ. დ.	ბათომიდგან:	ფოშტ. 1 ს. 20 წ. დღ.; სახ. [illegible] 14 წ. დ.; სახ. 1 ს. 26 წ. დ.; [illegible] 7 საათ. დილ.
ფოთს:	საავარაკო 4 ს. 22 წ. დ.; სახალ 5 ს. 10 წ. დ.; ფოშტ. 5 ს. 21 წ. საღ.; სახ. 7 ს. 56 წ. საღ.	ფოთიდან:	საავ. 10 ს. 3 წ. დილ.; სახ. [illegible] 20 წ. დ.; სახ. 1 ს. 26 წ. [illegible]
შორაპანს:	საავარ. 4 ს. 57 წ. დღ.	შორაპნიდან:	საავ. 9 ს. 31 წ. დილ.
ტყიბულს:	სახ. 7 ს. 50 წ. დილ.; სახ. 3 ს. 45 წ. დღ.	ტყიბულიდან:	სახ. 5 ს. 11 წ. დღ.; სახ. საათ. 9 წ. დილ.

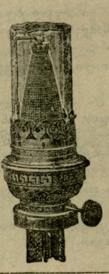

ნ. ს. ტერკი.

ქუთაისი. ქარვასლის ქუჩა.

სპეციალური სავაჭრო

ნავთის კალინო ლამპები და ფარნები, 75% იაფი ელექტრონულზე, იოლათ და ადვილათ მოსავლელი.

ნავთისავე მრავალი ფეჩები, სამზარეულო, სათფური და პრიმუსები.

ფასები ძლიერ დაწეულია.

მოითხოვეთ პრეისკურანტები.

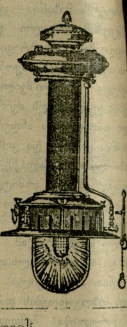

მიიღება ხელის მოწერა 1913 წლისათვის.

ყოველთვიურ ჟურნალ

„განთიადზე"

(წელიწადი პირველი)

და ყოველკვირეულ გაზეთ

„შინაურ საქმეებზე"

წელიწადი მეხუთე

წლიური ფასი ჟურნალისა ცალკე 5 მანეთი, გაზეთისა 4 მანეთი, ორივესი ერთად 8 მანეთი. სახალხო სამკითხველოებს და სოფლის მასწავლებლებს **ორივე გამოცემა წლიურათ 7 მანეთად დაეთმობა.** ორივე გამოცემა სარწმუნოებრივ-საზოგადოებრივია.

რედ. ღვ. ს. მჭედლიძე.

გამართული ხელისმოწერა 1913 წლის ყოველდღიურ საპოლიტიკო და სალიტერატურო გაზეთ

„სახალხო გაზეთზე"

წელიწადი მეოთხე.

1913 წელს გაზეთი გამოვა იმავე პროგრამით, როგორც აქამდის გამოდიოდა. გაზეთს 1913 წელსაც ექნება **სურათებიანი დამატება.**

(კვირაობით)

პრემიად წლიური ხელის მომწერნი 1913 წლის განმავლობაში **მიიღებენ**

ორ წიგნს:

1) უცხოეთის მწერლები. ზომით არა ნაკლები 400 გვ. დაურიგდება იანვრის დასასრულს.

2) ქართველი მწერლები. ზომით არა ნაკლებ 500 გვ. დაურიგდება ეკენისთვეში.

გაზეთის ფასი; როგორც თფილისში ისე, მის გარეთ ღირს წელიწადში ისევ 8 მანეთი 10 შ. ერთა თვით 15 შაურათ.

გაზეთის ფასი თფილისში და მის გარეთ წლ. 8 მ. 10 შ. 11 თ. 8 მან., 10 თ, 7 მ., 10 შ: 9 თ. 6 მან. 5. შ., 8 თ. 6. მან., 7 თ. 5 შ., 5 თ. 3 მ. 5 შ., 4 თ. 3 მ. 3 თ. 2 მ. 5 შ., 2 თ. 1 მ. 10 შ. 1 თ. 15 შ. საზღვარგარეთ: წლ. 11 მ. 10 შ. 11 თ. 10 მ. 15 შ., 10 თ. 10 მ., 9 თ. 9 მ., 8 თ. 8 მ., 7 მ., 6 თ. 6 მ., 5 თ. 5., მ. 4 თ. 4 მ., 3 თ. 3 მ., 2 თ. 2. მ., 1 თ. 1 მ., ცალკე ნუმერ ყველგან შაურათ; დამატებიანი ნუმერი შვიდი კაპ. ადრესის გამოსაცვლელი ფასი ქალაქიდან ქალაქ გარეთ, ან ქალაქ გარეთისა ისევ ქალაქ გარეთისაზე 2 აპ. დანარჩენ შემთხვევაში ადრესის გამოცვლა უფასოა.

გაზეთის გამოწერა შეიძლება მხოლოდ თვის 1 რიცხვიდან. მხოლოდ სრული თვეებით.

ხელისმოწერა გამართულია. 1) „სახალხო გაზეთი"-ს კანტორაში (სასახლის ქუჩა, სარაჯიშვილის სახლი, შესავალი ეზოდან), რომელიც ღიაა, დილის 9 ს. საღ. 8 ს-დი უქმეებში დილის 11 ს-დან 3 ს. 2) ქ. შორის წერა კითხ. გამავრცელ. საზოგ. მთავარ გამგეობის წიგნის მაღაზიაში სასახლის ქ., თავად-აზნაურთა ქარვასლა. ფოშტით: Тифлисъ, Груз. газ. „Сахалхо газети" поч. ящ. 190.

სტამბა „ძმობა" კაზაკოვის ქუჩა სახლი № 17.